TONSÄTTAREN

Nr 4 | 2011 FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Nordiska musikdagar

Isländskt skrytbygge

Konstnärligt radarpar i Malmö

Martin Q Larsson
ordförande

Förvandlingen – och vad vi kan göra åt den

SVENSKT KULTURLIV befinner sig just nu i en fas av förvandling. Regionaliseringen av statliga kulturmedel, slakten och pånyttfödelsen av kulturmyndigheter, distributionen och konsumtionen av musik via internet. Samt den kanske viktigaste komponenten i förvandlingsmaskineriet; det senaste decenniets explosion av antalet aktiva konstnärer. Hur kan svensk tonkonst överleva i denna förvandlade verklighet?

I SLUTET AV 1900-talet hade Sverige ett arbetslöshetsproblem, vilket respektive regeringar valde att hantera på framför allt två sätt. Dels uppmanade man folk att bli egenföretagare, något som stora delar av konstnärsområdet svalde med hull och hår; inte för att man nödvändigtvis ville starta en egen firma, utan i de flesta fall för att man såg det som enda utvägen att överleva.

Men framför allt såg man till att utbilda Sverige ur krisen; satsningen var bred och inkluderade även konstnärliga utbildningar, vilket gradvis ledde till att dessa fick allt fler studenter. Något som i sin tur resulterat i att vi idag har en exponentiell tillväxt av högt utbildade – och i de flesta fall synnerligen begåvade – konstnärer av olika slag, inte minst tonsättare. I mitten av 70-talet studerade sammanlagt fyra elever på kompositionsutbildningen vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Idag studerar cirka 60 elever på ett antal undervisningsorter runtom i landet. Om ett par år är de alla ute i arbetslivet som nyutexaminerade tonsättare.

De flesta av dessa har ingen möjlighet att arbeta professionellt på marknadens villkor, utan är i behov av stöd av något slag, i dagsläget i allmänhet från stat, landsting eller kommuner. Samtidigt har inte det offentliga stödet till konstområdet hängt med i dess utveckling. Sverige är visserligen det enda landet i EU som höjer sin kulturbudget inför 2012, men samtidigt som den går upp med några procent, ökar mottagarsidans antal med mångdubbelt fler procent. Vilket i sin tur antingen leder till att det blir mindre pengar till var och en, eller att enbart några få kommer i åtnjutande av offentliga medel.

NU SKA VI INTE begå tankefelet att kulturpolitiken ämnar till att försörja ett antal fattiga konstnärer; svensk kulturpolitik har alltid syftat till att kunna erbjuda svenska *medborgare* kultur av hög kvalitet. Och just i dessa dagar är det precis vad de får. Aldrig någonsin tillförne har det framställts så mycket ord, bilder, teater och musik som idag, aldrig någonsin tidigare har det funnits en så bred palett av uttryck att välja från.

Tyvärr skapas en överväldigande del av dessa kulturyttringar av högt professionella yrkespersoner, under allt annat än professionella förhållanden, ofta med ringa ersättning – om någon över huvud taget. Svenska tonsättare skördar i detta nu internationella framgångar med musik som komponerats för långt under svensk minimilön, och repeterats in av några av landets främsta musiker, under rena hobbyförhållanden. Varför? För att detta är enda möjligheten att kunna utöva vårt yrke, och i slutänden erbjuda svenska medborgare högkvalitativ musik.

Vi är inte ute efter att staten skall ge eviga stipendier till alla svenska tonsättare, på det att vi kan göra vad det oss lyster. Vi vill bara ges möjligheten att kunna verka på samma premisser som övriga grupper i samhället, att komma i åtnjutande av välfärdssamhälleliga privilegier som sjukfrånvaro, föräldraledighet och pension. Att kunna planera vår egen ekonomi mer än tjugo minuter in i framtiden. Att ge utrymme

När musiken får vara betydelsefull

åt fortbildning och personlig utveckling inom vårt eget fält. Att jag och mina kollegor ska kunna ägna ett halvår av vårt liv åt att skapa ett musikverk som skall skänka människor och medborgare frid eller revolution i de tider som skola komma.

VI BEHÖVER INTE världen serverad på ett silverfat, vi önskar bara att saker vore *lite lättare*. Med ett penndrag kan man underlätta skapandet av privata stiftelser för kulturändamål, ändra skatteregler eller bolagsformer för våra mikroskopiska företag, reglera användningen av de skattemiljarder som redan läggs på offentliga institutioner så att de tydligare efterlever budskapet i budgetpropositionen för område 17 – Kultur, medier, trossamfund och fritid – »att ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället«.

Eftersom vi sedan tidigare känner till att politiker och befattningshavare i allmänhet är i avsaknad av egna kreativa idéer, har vi förberett en önskelista inför julen på **www.fst.se/onskelista.php**

Med en förhoppning om en synnerligen god helg, och en ännu starkare förhoppning om att 2012 skall bli året då kulturbudgetpropositionens vackra ord får förutsättningar att förvandlas till verklighet. ■

Martin Q Larsson
ordförande

I OKTOBER KUNDE MAN hitta en tonsättare i nästan varje isländsk gejser. Allra enklast var det förstås att träffa på dem i splitter nya konserthuset Harpa, det stora skälvande hjärtat för Nordiska musikdagar 2011. Som en galjonsfigur i Reykjaviks hamn ligger den 43 meter höga glasskapelsen och kastar nytt ljus över Islands kulturliv. Att kliva in i Harpa ger en känsla av lyx och rymd. Att ta ett glas vin eller en kaffe i foajérestaurangen Munnharpan, vända huvudet uppåt och se den väldiga glaskroppen inifrån ger en förnimmelse av att musiken i detta hus får vara just så stor och betydelsefull som den kan kännas inombords. Över en bit smörrebröd på stående fot mellan konserterna var förstås drömmen om en liknande skapelse i Stockholm lätt att enas om. På sidorna 9–12 berättar vi om Harpa och på sidorna 4–8 fångar vi Nordiska musikdagar i bilder och ord.

Stor och betydelsefull får musiken vara också i Kent Olofssons och Jörgen Dahlqvists uppsättningar i Malmö. Under många år har radarparet utforskat en alldeles egen formmässig genre – varken musik eller teater, utan en sammanblandning av båda. Läs mer på sidorna 13–16.

På notissidan rapporterar vi om en rad priser till svenska tonsättare, som har skapat stor och betydelsefull musik. Fler ska vi snart hylla på FST:s förestående julmiddag. ■

Anna Hedelius
redaktör

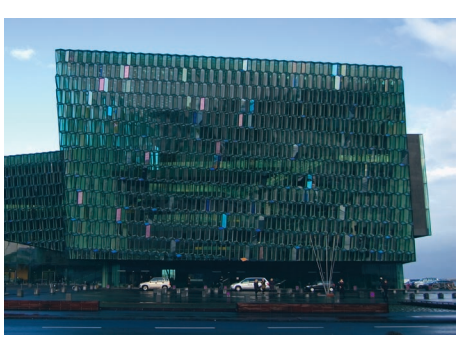
Anna Hedelius
redaktör

TONSÄTTAREN
fst FÖRENINGEN SVENSKA TONSÄTTARE

Tidningen Tonsättaren ges ut av Föreningen Svenska Tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidskriften är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till nedanstående adress och telefon eller till kansli@fst.se. Lyssna till ny musik på www.composers-radio.com • adress: FST, Box 273 27, 102 54 STOCKHOLM • telefon: 08-783 95 90 • fax: 08-783 95 40 • hemsida: www.fst.se • ansvarig utgivare: Martin Q Larsson • martinq@fst.se • redaktör: Anna Hedelius • tonsattaren@fst.se • formgivning: Adam Herlitz • **omslag:** Víkingur Ólafsson, **isländsk pianist** • **omslagsfoto: RAX** • tryck: Grafiska Punkten • 0470-700 700 • **ISSN 2000-7485**

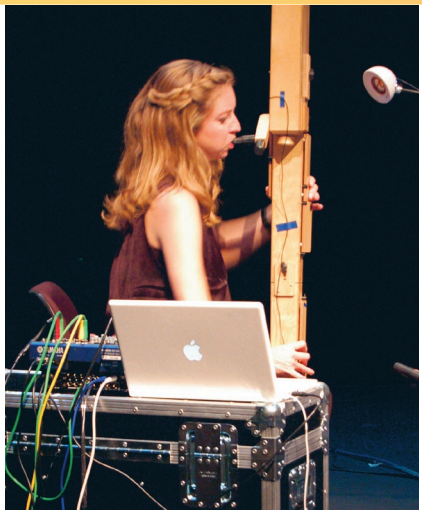
Nordisk musik i nytt ljus

Nordic Music Days 2011 i Reykjavik den 6–9 oktober var fyra dagars fullspäckat musikprogram, helt förlagt till det nya skrytbygget Harpa. Kammarmusik, soloverk, körmusik och elektroakustik av nordiska tonsättare varvat med seminarier bjöds i husets små och stora konsertsalar. Vi fångar festivalen i bilder och genom några profiler.

TEXT & FOTO • ANNA HEDELIUS

Anna Petrini
svensk blockflöjtist, spelade två verk på kontrabasblockflöjt – Mattias Peterssons *SinewOod* och Malin Bångs *Split Rudder*.

De verk du spelade på festivalen är skrivna för dig och din kontrabasblockflöjt – det instrumentet hittar man inte precis i varje hem?

– Nej, men det är vanligare än man kanske kan tro, eftersom det ofta finns på musikskolor. Men den nutida repertoar jag spelar är vi nog bara ett femtiotal i världen som ägnar oss åt. Sen finns det fantastiska musiker som använder sig av instrumentet på annat vis, i Sverige till exempel folkmusikern Göran Månsson.

Jag upptäckte flöjten, via Fausto Romitellis stycke *Seascape*, när jag pluggade vid konservatoriet i Amsterdam. Förstärkt påminner klangen mycket om elektroakustisk musik, så flöjten lämpar sig bra i kombination med elektronik.

Berätta mer om flöjten!

– Det är inget skumt eller modernt med storleken; stora flöjter har funnits sen renässansen. Men det som var Joachim Paetzolds, instrumentbyggarens, grej var att göra flöjten fyrkantig och ge den stora klaffar så att den blir mer lättspelad. Familjen Paetzold har fortfarande patent på att bygga dem.

Finns det en stor repertoar för kontrabasblockflöjten?

– Det finns en hel del, mycket tack vare den italienske utövaren Antonio Politano. Framför allt finns det mycket italiensk musik, av bland andra Fausto Romitelli, Stefano Gevasoni och Emanuele Casale. Genom att beställa verk vill jag gärna bidra till att bygga upp en nordisk repertoar.

> **”Genom att beställa verk vill jag gärna bidra till att bygga upp en nordisk repertoar.”**
>
> ANNA PETRINI

Du har också en cd på gång?

– Ja, med verk av Malin Bång, Dominik Karski, Fausto Romitelli, Oscar Bianchi och Mattias Petersson. Den kommer ut under 2012.

www.annapetrini.com

Bente Leiknes Thorsen är nervös före uppförandet av sitt verk i Harpas konsertsal Kaldalón.

Bente Leiknes Thorsen
norsk tonsättare, deltog med *Nattasang fra andra siden av havet*.

Festivalens kortaste stycke. Ditt verk *Nattasang fra andra siden av havet* är bara 2 minuter långt.

– Jag skriver ofta ganska korta stycken, kanske inte så här korta, men det här verket var från början del av ett större verk. Den här versionen har tidigare spelats på UNM (Unga Nordiska Musikdagar) 2009 i Göteborg.

Sättningen är basflöjt, slagverk, viola, cello och kontrabas, men kryddan är en tape med barnsång…

– Det är min son Trym som sjunger. Han är nu fem och ett halvt år, men var två då vi gjorde inspelningen. Han sjunger helt fritt och så har jag satt ihop det med min långsamma »bullerversion« av den godnattvisa vi brukade sjunga för honom varje kväll. Utmaningen när jag arbetade med stycket var att förhålla sig till materialet på ett professionellt sätt, att inte låta det bli privat.

Du såg nervös ut före framförandet. Hur kändes det efteråt?

– Det var lite pirrigt före, eftersom vi bara hade fått en halvtimmes rep strax före konserten. Men det var roligt att dirigenten, Guðni Franzson, gjorde sin egen tolkning. En annan dirigent tog havet i titeln på väldigt allvar, medan Guðni gjorde en mer »nykter« tolkning. Jag är mycket nöjd med framförandet.

Utgår du ofta från något när du komponerar?

– Ja, ibland utgår jag från text. I ett tidigare verk hämtade jag till exempel inspirationen från Henrik Ibsens drama *Rosmersholm*.

Du går för närvarande en diplomutbildning vid Norges musikhögskola?

– Ja, och i mitt projekt undersöker jag hur man kan göra leksaker med andra ljud än vi är vana vid.

benteleiknesthorsen.no/diplomblogg →

Hélène Navasse vid framförandet av Peter Bruuns flöjtkonsert *Innocent Mind and Mayday.*

Katarina Leyman
svensk tonsättare, deltog med verket *Skulptörens öga*.

Vem är skulptören, som har givit namn till ditt verk?

– Det är min far, Fred Leyman, som dog 2004, under tiden jag skrev verket. Hans luftiga och rytmiska skulpturer har inspirerat mig mycket i mitt komponerande. Skulptörens öga var ett av de första större verk jag skrev och ursprungligen är det skrivet för en större besättning. När jag nu skrev om det för en mindre sinfonietta fick jag förutom stråkarna behålla två flöjter. Övriga blåsinstrument fick spela dubbelt så mycket och cellostämman fick vid något tillfälle ta över från den andra hornstämman. Jag tycker att det fungerar lika bra i den här versionen.

Det är utsedd till Norrlandsoperans hustonsättare de närmaste tre åren?

– Ja, otroligt häftigt, det bästa som kunde hända! Och lite kändes det som att det var dags nu. Jag har jobbat för det. Jag studerade komposition i Boston fram till 1995. Långt senare, 2002–2005, gick jag kompositionsutbildningen vid Musikhögskolan i Stockholm, mycket för att lära känna andra tonsättare, mina kolleger, men också för att få en plats i det svenska musiklivet. Under många år har jag, vid sidan om komponerandet, undervisat i musikteori vid olika musikgymnasier och Stockholms universitet. Jag arbetar också fortfarande ibland som publikvärd på Stockholms konserthus.

Vad innebär uppdraget för Norrlandsoperan?

– Under de närmaste tre åren ska jag skriva tre fyrtiominutersverk och ett tiominuters verk för Norrlandsoperans symfoniorkester. Det är ett stort, ansvarsfullt och roligt uppdrag. En drömsits helt enkelt!

Du har också skrivit ett verk beställt av Birgitta Tollan, som av FST utsågs till Musikens möjliggörare 2010?

– Ja, en jättefin beställning. Det blev *Swarms* för 7 musiker: klarinett, 5 stråkar (stråkkvartett + kontrabas) samt slagverk. Min inspiration till verket kom, som ofta, från naturen. Svärmande insekter som bildar rökpelare på sjöar, fiskar som dansar i stim och outtröttliga fågelflockar som skapar de mest fantastiska formationer. Jag fick själv, inom vissa ramar, välja besättning och musiker, så det har varit jätteroligt och lyxigt. Musikerna är Stefan Harg (kl), Bartosz Cajler (vn), Kersti Dahlkvist (vn), Jon Dahlkvist (vla), Hanna Dahlkvist (vc), Johan Strindberg (cb) och Tomas Lindberg (slagverk).

www.katarinaleyman.com

Swarms kommer att uruppföras på FST:s julmiddag, då SR också gör en inspelning.

”Min fars luftiga och rytmiska skulpturer har inspirerat mig mycket i mitt komponerande.”

KATARINA LEYMAN

Víkingur Ólafsson,
isländsk pianist, spelade Haukur Tómassons *Pianokonsert*.

Tómassons pianokonsert är skriven för och dedicerad dig. Beskriv själv verket!

– Pianokonserten har många av Haukur Tómassons signifikativa särdrag; hans musik är lätt att känna igen. Fokus är det första ord jag tänker på. Haukurs musik är vibrerande och rytmiskt intensiv, väldigt färgrik och specifik i sin orkestrering. Han är en av mina nutida favorittonsättare och hans sätt att balansera struktural disciplin med expressiv frihet är fulländad i den här pianokonserten. Balansen mellan dessa två aspekter tilltalar mig över huvud taget väldigt mycket i musik och musikskapande.

Det är inte första gången en tonsättare skriver verk för dig? Berätta!

– Jag har hittills uruppfört solo- och kammarmusikverk av flera tonsättare, däribland Atli Heimir Sveinsson, Ólafur Axelsson och Mark-Anthony Turnage, och dessutom tre stora pianokonserter. De andra är Snorri Sigfús Birgissons *Pianokonsert nr 2* under Nordiska musikdagar 2006 och Daníel Bjarnasons *Pianokonsert nr 2, Processions, 2009*. Snorris vackra och poetiska verk är baserat på en väldigt underlig, till och med mystisk, isländsk folksång. Den tidlösa andra satsen är min speciella favorit.

Daniels verk är en helt annan sak än Snorris och Haukurs. Den har en vacker pianostämma, en uppfinningsrik orkestrering och den livliga tredje satsen låter lite som jag önskade att technomusik gjorde. Faktum är att jag, tillsammans med Islands symfoniorkester, nyligen gjorde min debut på Iceland Airwaves Rock Festival med just det verket och det fungerade mycket bra också i den kontexten.

För närvarande skriver tre tonsättare pianokonserter för mig och jag är också på gång med att beställa varsitt tiominutersverk av nio isländska tonsättare. Dessa ska uruppföras under samma konsert – en slags »nytt kapitel i isländsk pianorepertoar är född«-kväll. →

FOTO: RAX

Hljómeyki Chamber Choir under Marta G. Halldórsdóttirs ledning framförde bland annat Andrea Tarrodis *Lume* och Thomas Jennefelts *Or che´l ciel et la terra*.

Du spelar också Beethoven, Mozart, Chopin, Tjajkovskij och de grabbarna, men som jag förstår det är du särskilt förtjust i nutida verk. Varför?

– Min favoritmusik brukar vara den jag arbetar med för närvarande, men att upptäcka och uruppföra ett fantastiskt verk är unikt och ett privilegium för vilken musiker som helst. Det utmanar och sätter fokus på ens musikalitet och insikter. Jag tycker det är underligt att så många fantastiska utövare helt undviker den sortens upptäckter.

Du ska skriva och vara värd för en tv-serie i isländsk television. Berätta!

– Ja, det är en verkligt skrämmande uppgift, men också något jag länge har drömt om. Idén är inspirerad av tv-serien med Leonard Bernstein och Glenn Gould. Serien kommer att innefatta åtta omfattande avsnitt med olika teman. Till exempel handlar ett avsnitt om sång/ackompanjemang med utgångspunkt från Schuberts *Winterreise*. Ett annat fokuserar på 1900-talsmusik från tolvtonstonsättarna och framåt, ett tredje handlar om inspelningar i motsats till liveframföranden, ett fjärde om bannlyst musik – musik med politiska konnotationer; där börjar vi med kyrkans bannlysning av tritonus-intervallet.

Media kommer otvivelaktigt att ha ett allt större inflytande över konstmusikens fortlevnad under det här århundradet. Relativt få seriösa försök har gjorts på området, så det finns mycket kvar att göra. ■

Víkingur har nyligen släppt en ny cd på egna förlaget Dirrindí.
www.vikingurolafsson.com

Yoko Ono gästade Nordiska musikdagar i samband med tändandet av Imagine Peace Tower på Viðey Island.

En ljuspunkt för musiken

Som ett muntert ackord i B-dur ligger det lite på lut ut över vattnet i Reykjaviks hamn, det nybyggda opera- och konserthuset Harpa, som har inspirerats av bergarten stuðlaberg. Ylva Lagercrantz Spindler reste till Island för att lyssna in de akustiska förutsättningarna.

TEXT • YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER
FOTO • ANNA HEDELIUS

> **”Harpa kommer att fungera som inspiration för samtida kompositörer och öppna upp en helt ny dimension i vårt musikliv.”**
>
> STEINUNN BIRNA RAGNARSDÓTTIR
> HARPAS MUSIKCHEF

FOTO: PETUR YVONNE

HARPA [HÖRPU] ÄR INTE BARA ett instrument utan också islänningarnas namn på den första vårmånaden. Den månad då de firar att ljuset är tillbaka och att de har överlevt den långa vintern.

Ljus är också Harpas ledord, vilket får symboliseras av byggnadens transparenta fasad, designad av glaskonstnären Ólafur Elíasson, en inkomstdröm för stans fönsterputsare, för dagen på plats med en gigantisk lyftkran för att nå till toppen av den 43 meter höga byggnaden. Och de lär inte vara klara än på många timmar, då det rör sig om tiotusen fönster med tusen olika former som ska skina innan den svala Islandsskymningen faller. Med invigningen av Harpa i augusti har såväl Islands operaensemble som Islands symfoniorkester fått efterlängtat tak över huvudet. I den utslitna lokalen ett stenkast bort från den nya konserthallen i hamnen har istället en friteatergrupp flyttat in. Orkestern lär inte längta tillbaka. Enligt ryktet både drog det iskallt och läckte in i den gamla källarlokal som musikerna tidigare var förpassade till för att repetera.

Harpas tillkomst har inte varit okomplicerad. Kritiska röster har höjts under arbetets gång, inte minst på grund av att huset byggdes mitt under finanskrisen, för skattebetalarnas pengar. Ett avbrott gjordes också i projektet hösten 2007, men bara ett par månader senare återupptogs det. Nu kvarstår istället en annan kritik, den att huset bara är till för Islands kulturelit.

Hur är det då med den konst som ska framföras där? Riskerar den också att bli kritiserad för att vara alltför elitistisk? Eller kommer alla konstformer att välkomnas i lokalerna – som till exempel samtida, nyskriven musik?

På plats i Reykjavik träffar jag Harpas musikchef, Steinunn Birna Ragnarsdóttir, med ett förflutet som världsturnerande konsertpianist, för att höra hur hon ser på det nya konserthusets funktion när det gäller det nutida musiklivet.

Hur viktig är Harpa för den samtida musiken?

– Väldigt viktig! Nyligen var vi värdar för Nordic Music Days, den äldsta

Tiotusen fönster i oregelbundna former och färgnyanser över en enorm stålkonstruktion bildar Harpa, huset som byggdes mitt under brinnande finanskris.

festivalen i världen för samtida musik och den första festivalen av sitt slag i Harpa. Den blev väl mottagen av såväl publiken som musikerna och visade hur bra Harpa lämpar sig för just alternativ och samtida musik.

På vilket sätt är huset byggt för denna typ av musik?

– Som de flesta andra konserthallar idag är Harpa byggd med stor hänsyn till den akustiska kvaliteten. Företaget Artec i New York ansvarade för den akustiska designen och de gjorde ett fantastiskt jobb. Huvudhallen Eldborg är väldigt bra för samtida musik tack vare intimiteten och klarheten i ljudet där, till och med de minsta nyanserna hörs. Sedan har vi den näst största konserthallen, Silfurberg, som är väldigt bra för förstärkt musik med ett något mindre eko än i de andra hallarna.

Så investeringen i Harpa är enligt din mening också en investering i nutida musik?

– Utan tvekan. Isländska musiker har det senaste seklet varit en väldigt viktig del av vår kulturella scen och många av dem bidrog i hög grad till att förverkliga Harpa genom sitt brinnande engagemang. Det är en investering i samtida musik därför att nu har vi slutligen den rätta platsen för dessa kompositioner att bli framförda i – med bästa möjliga resultat.

– Jag tror att Harpa kommer att fungera som inspiration för samtida kompositörer och öppna upp en helt ny dimension i vårt musikliv. Just nu upplever vi en mycket spännande musikalisk era på Island.

JAG KONTAKTAR DEN isländske gitarristen Pétur Jónasson, som var konstnärlig ledare för Nordic Music Days, för att höra hur han ser på Harpa ur ett musikerperspektiv:

Vad är din åsikt om Harpa som nykomling på musikarenan?

– Harpa har fullkomligt förändrat musikscenen på Island. Frånsett en mindre konserthall för kammarmusik →

> **”Harpa har fullkomligt förändrat musikscenen på Island.”**
>
> PÉTUR JÓNASSON, KONSTNÄRLIG LEDARE, NORDIC MUSIC DAYS 2011

I Harpas foajé ligger baren Munnharpan.

som byggdes för runt tolv år sedan, så har det tidigare inte funnits någon lokal som har byggts bara för musik. Det är svårt att ännu beskriva konsekvenserna av detta, det är helt enkelt bara oerhört goda nyheter!

Hur är det att jobba i Harpa som musiker?

– Jag har spelat kammarmusik med The Caput Ensemble i Kaldalón, den så kallade fjärde hallen. Vi framförde ett stycke för sex instrument, bland dem slagverk och klassisk gitarr, som jag spelade. Jag använde ingen förstärkning men fick efteråt höra att varje nyans kunde höras. Snart ska jag också spela gitarrpartiet i Mahlers sjunde symfoni med Islands symfoniorkester i huvudhallen Eldborg, som har plats för 1 800 åskådare, Dirigenten Ilan Volkov har bett mig att inte använda förstärkning här heller, men vi får se!

Och som åhörare, vad kan du säga om akustiken?

– När jag själv har gått på konserter i Harpa har jag varit väldigt nöjd med akustiken. Många, bland dem några av världens mest kända musiker, säger att huvudhallen Eldborg kanske är en av de bästa i världen att framföra musik i, men jag måste höra fler konserter för att själv kunna avgöra det.

Så ur en musikers perspektiv finns det inget negativt att säga om Harpa?

– För de som spelar i Kaldalón har några klagat på att den är lite »torr«. Jag har även hört att en del musiker tycker att blåsinstrumenten i Eldborg är lite svaga när man lyssnar på stora orkestrala verk. Men det behövs mer experimenterande och justeringar innan den perfekta akustiken kan hittas!

Hur tycker du att Harpa fungerar specifikt för samtida musik?

– Jag var konstnärlig ledare för Nordic Music Days och kan bara säga att Harpa erbjuder allt som denna typ av festival behöver – och det är mycket! Från allra första början var också all personal i huset extremt positiv, professionell och seriöst intresserad av vår festival och musiken som skulle framföras där. De följde med oss genom hela satsningen, något som vi är väldigt tacksamma för.

Skrytbygge eller ej, nya Harpa är utan tvekan en stor tillgång för såväl det samtida isländska som internationella musiklivet. Om det sedan är nödvändigt med tiotusen fönster för att belysa det återstår att se. ■

Glaskonstnären Ólafur Elíasson har borgat för utsikten över Atlanten.

Harpa

■ Reykjaviks nya konsert- och operahus Harpa påbörjades 2007 och invigdes i augusti 2011.
■ Den totala kostnaden för projektet uppgick till 1,5 miljarder svenska kronor.
■ Arkitektbyråer är Henning Larsen Architects, som också har ritat Köpenhamns nya operahus, och isländska byrån Batteríið.
■ Huset huserar såväl Islands symfoniorkester som opera, men är också ett öppet konserthus för alla typer av evenemang.

FOTO: FABIO MONNI

Konsert eller pjäs? Performance eller installation? Tonsättaren Kent Olofsson och regissören/dramatikern Jörgen Dahlqvist i Malmö rör sig i gränslandet mellan textuell komposition och musikalisk dramatik. Björn Gunnarsson har träffat dem.

TEXT • BJÖRN GUNNARSSON
FOTO • PETER WESTRUP

Cecilia Lindqvist, Susanne Karlsson och Fredrik Gunnarson i *Bergman-variationer* på Malmö stadsteater.

Över alla gränser

JÖRGEN DAHLQVIST är regissör och dramatiker på omtalade frigruppen Teatr Weimar. Kent Olofsson är tonsättare och doktorand vid Musikhögskolan i Stockholm. Trots olika konstnärliga inriktningar har de ett projekt ihop. Under varierande rubriker, Sonic Art Theatre eller Sonat Series, har de satt upp sju sinsemellan mycket olika föreställningar: *Indy 500* på Skånes Dansteater, *Hamlet: Exit ghost*, *De stränga anteckningarna*, *Les Portes de l'Enfer* och *A language at war* på Inter Arts Center och *Bergmanvariationer* på Malmö stadsteater. Genren är mycket svårbestämbar i dessa formmässigt och tekniskt frikostiga, men ändå konstnärligt strama produktioner. Gemensamt är i alla fall ett utforskande av rum, text, tema, röst, klanger, kroppar och rörliga bilder i realtid. Det är inte musikteater, utan musik och teater.

KENT OLOFSSON: Det började med idén att göra hörspel som kombinerade teater med musik. Men begreppet hörspel har vidgats mer och mer. →

Bergmanvariationer **på Malmö stadsteater är det senaste i raden av samarbeten mellan Jörgen Dahlqvist och Kent Olofsson.**

Hamlet:Exit ghost är teater, men också någonting annat. *Les Portes de l'Enfer* är en konsert fast med skådespelare och textläsning.

JÖRGEN DAHLQVIST: Det är svårt att veta var gränserna går, vi hamnade i en form som ingen hade facit till, och ändrar definitionerna under vägen.

KENT: Det blev intressanta kulturkrockar första gången vi repeterade med både musiker och skådespelare. Musiker är vana vid att repetera in sina stämmor enskilt. De slår bara upp partituret och börjar spela. Men för skådespelare är repetitionen tillfället då man utprovar text, röst och hållning.

JÖRGEN: När man iscensätter texten blir det en helt annan läsning, därför att kroppen kommer in i gestaltningen. Vi brukar börja med en inspelning av texten som vi lyssnar på…

KENT: …och då börjar jag fundera på om musiken ska noteras eller om den ska vara mera flytande. Talad text blir klingande markerad, som musik, och därför är inspelad text en bra utgångspunkt. Men vi kan också utgå från ett i princip färdigt musikstycke, som i *Les Portes de l'Enfer*. Där har vi lagt till texten i efterhand. Man kanske kan kalla den formen för oratorium.

> **”I opera kan det det ju ta en halvtimme att gå ut genom en dörr för att sångarna måste sjunga.”**
>
> JÖRGEN DAHLQVIST

JÖRGEN: När det gällde *Hamlet: Exit ghost* jobbade vi i stället fram tempo och klanger till varje scen. Visserligen väldigt hårt styrt, men ändå en slags improvisation. Varje ny föreställning blev inte exakt likadan som den föregående. Det finns en frihet i att inte vara alltför hårt strukturerad, skådespelarna kan variera tempo och känslostämning.

KENT: *Hamlet* är en pjäs med en del lagda scenerier, men den har en väldigt musikalisk form. Kanske kan den upplevas som musikdramatik. Allesammans spelar med varandra, videoteknikerna, musikerna och skådespelarna. Den stora form som till slut uppstår är resultatet av det samspelet.

JÖRGEN: Slutresultatet i alla våra gemensamma verk blir förvånansvärt likt, oavsett om man utgår från texten eller från musiken. Men vi har hela tiden koll på varandras processer, textskrivandet respektive komponerandet, så det kanske inte är så konstigt.

KENT: *De stränga anteckningarna* fick sin form av att det också kom in en bildkonstnär, Peter Jönsson, i processen. Han hade krav på den rumsliga organisationen, i förhållande till de målningar han hängde på väggarna. Så vi placerade ut sångarna på olika platser i rummet, och det blev en slags akustisk arkitektur.

JÖRGEN: Bildkonstnärer är inte temporala, som både dramatiker och tonsättare är. De tänker spatialt. Men utplaceringen av sångarna var förstås också ett teatralt drag. Iscensättningen av rummet var väldigt spännande att se för mig som regissör. På Teatr Weimar har vi gjort uppsättningar där skådespelare bara har stått vid notställ och iscensatt texten i stort sett enbart med röst.

KENT: När det gäller *Les Portes de l'Enfer* började jag fundera på att det skulle vara roligt att skriva kammarmusik för enbart digitala instrument. Hur ska man samspela? Vilka klanger vill man få fram? Sedan ville jag lägga till solister på akustiska instrument för att se hur de fungerade ihop med laptop-operatörerna. Jag skrev några improvisationer bara för att prova, och testade sammansättningen vid några

konserter. Sedan tyckte jag materialet var så bra att det var synd att bara kasta bort det. Jag försökte bygga en större form, och när jag snubblade över bilder på Auguste Rodins skulpturgrupp så fick jag dramatiken. Jag tänkte också att samplade röster skulle kunna fungera som ytterligare instrument...

JÖRGEN: ...och det är skådespelare från Teatr Weimar som gör de rösterna. Sedan bestämde vi oss för att ha liveskådespelare också, två kontrasterande röster och ansikten på var sin sida av rummet.

KENT: Det hjälper att tänka teatralt angående instrumenteringen, kompositionstekniken blir inte så förutsägbar. Sedan är det också en fördel med teatraliteten därför att styckena blir längre. En konsert är ju sällan så lång som en teaterpjäs. Det dramatiska tänkandet, regitänkandet, hjälper också till med urvalsprocessen. En digitalensemble har ju så stora möjligheter, hur och vad väljer man bort?

Karin Lithman, Cecilia Lindqvist och Fredrik Gunnarson i *Bergmanvariationer.*

”För oss är inte text och musik två skilda saker utan två aspekter av samma uttryck.”

KENT OLOFSSON

Indy 500: seklernas udde varierade futuristernas teknik- och hastighetsbeundran med berättelsen om racerföraren Kenny Bräcks nära döden-olycka i Fort Worth 2003. *Hamlet: Exit ghost* utgår från Shakespeares pjäs, men klipper upp texten i repetitiva fragment. *De stränga anteckningarna* använder myten om Orfeus och Eurydike, och den bibliska berättelsen om Lots hustru, till att bli en berättelse om blicken och dödsriket. *Les Portes de l'Enfer* korsklipper Auguste Rodins eget liv med de partier ur Dantes *Divina Commedia* som han valde att avbilda på sin skulpturport.

JÖRGEN: Det är vår tradition på Teatr Weimar, att bearbeta myter och klassiska pjäser. Att komprimera, bryta upp, fragmentera, skapa nya betydelser. Från ett enkelt narrativ kan man göra väldigt komplexa saker.

KENT: En tydlig överbyggnad, som en myt eller en klassiker, ger en ram inom vilken man kan experimentera. Så tänker man nästan aldrig inom traditionell komposition. Men det dramatiska tänkandet angående exempelvis instrumentering hjälper till att ordna musiken. Det är vad min konstnärliga forskning går ut på, att bryta med konventionellt komponerande. En stråkkvartett eller ett symfoniskt orkesterverk är ju alltid fixerade enligt en viss tradition. Att tillföra utommusikaliska element till musiken ger en mycket större frihet. Samtidigt upptäcker jag hur mycket som ändå är användbart från mitt så →

FOTO: JÖRGEN DAHLQVIST

”Jörgen Dahlqvist/.../utvecklar med tonsättaren Kent Olofsson ett komplext sceniskt partitur som får både text, ljud och rumslighet att öppnas i mångskiktade erfarenheter.” skrev Svenska Dagbladet om *A language at war* på Teatr Weimar.

att säga vanliga komponerande.

JÖRGEN: Dessutom är ju detta inte teatermusik i vanlig mening. Musiken är inte illustrativ, kontrasterande eller stämningsförhöjande. Den är inte underordnad scenhändelsen, situationen eller replikernas känslospel.

KENT: Nej, texten är mitt material också. Integrering är vårt ledord. Musikaliska element, förlopp i musiken, kan likna scensituationer. Allting är översättbart. Det är heller inte som i opera där varje steg, från komponerandet till librettot och regin och scenografin, är skilda från varandra. I opera får ju dessutom texten, handlingen, stå tillbaka för musiken.

JÖRGEN: Ja det kan ju ta en halvtimme att gå ut genom en dörr för att sångarna måste sjunga.

KENT: För oss är inte text och musik två skilda saker utan två aspekter av samma uttryck. Det finns ett förloppstänkande i båda, som sammanfaller inom en gemensam tid, den tid det tar att spela verket.

JÖRGEN: Det är scensituationens tidsram, röstens utbredande i rummet. Texten är en semantisk utsaga, men det är musiken också, i lika mån. På motsvarande sätt är rösten och kanske också rörelsen klanglig. Att säga och att göra är inte förbundet, som i traditionell dramatisk teater. Förloppet text och musik är ett och samma. Därför blir detta en helt annorlunda musikteater. Jag tänker musikaliskt redan i författandet, på samma sätt som man kanske kan säga att Kent komponerar textuellt.
Inter Arts Center, lokalerna som drivs i samarbete mellan Teaterhögskolan och Musikhögskolan i Malmö, utgör en viktig förutsättning för Sonatseriens experimenterande.

KENT: Det behövs mycket teknik, inspelningsstudio, kameror, midi, samplingar, hårdvarusyntar och mjukvarusyntar. Tre videoskärmar som ska integreras kräver serverkraft. Det är stora system.

JÖRGEN: I *Hamlet* använde vi 9 laptops och 5 realtidskameror. Sådan teknikförsörjning finns inte på musikhögskolan, och skulle vara helt omöjligt med en frigrupp. Vi har elitkvalitet på både skådespelare, tekniker och musiker, och här på IAC kan vi samarbeta oberoende av institutionsgränser.

KENT: IAC är verkligen en fantastisk mötesplats för alla konstarter. Tillgången till teknik är helt avgörande för hur man kan tänka konstnärligt nytt. ■

www.teatrweimar.se
www.malmostadsteater.se
www.iac.lu.se
www.inkonst.com

ANNONS

visby international
CENTRE FOR COMPOSERS
TONSÄTTARCENTRUM
visby internationella

Visby Internationella Tonsättarcentrum

söker

VERKSAMHETSLEDARE

För mer information: http://www.centreforcomposers.org/

Notiser

Victoria delade ut pris till Victoria

Victoria Borisova-Ollas blev första kvinna att ta emot Sveriges största tonsättarpris, Christ Johnson-priset på 180 000 kr. Detta för sitt orkesterverk *Golden Dance of the Pharaohs*. Kronprinsessan Victoria delade ut priset vid Kungliga Musikaliska akademiens högtidssammankomst i november. Då uruppfördes också *Djurgården Tales*, ett nytt verk för två pianon av Borisova-Ollas.
www.musakad.se

FOTO: MARTINA HOLMBERG

Atterbergpriset till Sten Melin

Atterbergpriset 2011 gick till FST:s förre ordförande, tonsättaren Sten Melin med motiveringen: »Sten har under sin långa gärning som ordförande i FST outtröttligt arbetat för att förbättra tonsättarnas villkor.« Stim instiftade priset 1974. Prissumman är 50 000 kronor.

Tonsättarpris till Marie Samuelsson

2011 års Tonsättarpris till Bo Wallners minne har tilldelats Marie Samuelsson för en mångfacetterad tonsättargärning inom flera musikaliska fält. Tonsättarpriset instiftades 2009 till minne av musikforskaren, pedagogen och skriftställaren Bo Wallner.

Flöjtist och förebild

Blockflöjtisten Dan Laurin tilldelas Kungliga Musikaliska akademiens interpretpris på 100 000 kronor för 2011 »för sin förmåga att förmedla musik på ett mycket personligt och medryckande sätt.«

Som interpret och skivartist har Dan Laurin mer än trettio skivor i diskografin. Hans samarbete med ledande instrumentmakare har resulterat i rekonstruktioner av tidiga instrument. Vid sidan av den tidiga musiken framför Dan gärna musik av samtida svenska tonsättare. Närmast på tur står uruppförandet av ett beställningsverk av B Tommy Andersson.
www.musakad.se

Svenska tonsättare prisade i Finland

Med sitt verk *Också dessa dagar signerade* vann Staffan Storm första pris och 4 000 euro i den tonsättartävling som den finska damkören Jyväskylän Female Choir under förra året initierade inför sitt sextioårsjubileum. Maria Löfberg med verket *Guido´s Discovery* kom på delad andra plats. Totalt sexton tonsättare från fyra nordiska länder deltog i tävlingen.

FOTO: MIKKO LAINE

Daniel Börtz fick Ingvar Lidholmpriset

Tonsättaren Daniel Börtz blev den förste att motta Ingvar Lidholmpriset, som instiftades till Lidholms 90-årsdag. Priset är på 50 000 kronor.
www.musakad.se

FOTO: GEORG ODDNER

På nya poster

Karin Veres är ny direktör för Norrköpings symfoniorkester.

Mellika Melouani Melani har tillträtt som konstnärlig chef för Folkoperan i Stockholm.

Ulrika Holmgaard är sedan oktober vd för Svensk scenkonst.

Kristina Nilsson är länsmusikchef för Norrbottensmusiken sedan oktober.

Joakim Stymne utsågs i november till ny statssekreterare på Kulturdepartementet.

Leif Segerstam tillträder vid årsskiftet som ny chefsdrigent för Malmö operaorkester.

Holländaren **Lawrence Renes** blir chefsdirigent vid Kungliga Operan från januari 2012.

Andra tongångar

Gränslöst skapande

NY MUSIK MÖTER:

CIRKUS på Orionteatern i Stockholm, där hästar, hundar och människor dansar vidare i det poetiska allkonstverket *Cirkus Orion* med musik bland annat av Christian Lindberg och Pär Lindgren, Michael Nyman, Zbigniew Preisner och Goran Bregovic Spelas även våren 2012.
www.orionteatern.se

TEATER på Teater Tribunalen, där publiken utsätts för allra minst hundra frågor, nakenhet och öronbedövande elgitarr och flygel i *Skulle du vilja se den här föreställningen?* – ett samarbete med Bastardproduktion. Tribunalentonsättaren Dror Feiler står förstår för musikkonceptet. Spelas till och med 12 december.
www.tribunalen.com

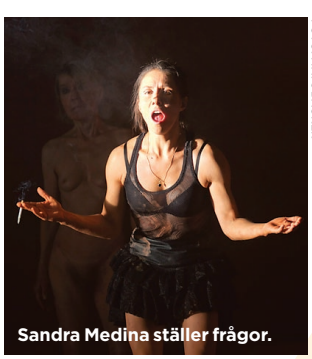

FOTO: MATS BÄCKER

Sandra Medina ställer frågor.

SPRÅKKURS i *Opera Lingua*, ett musikdramatiskt verk med libretto inspirerat av reseparlörer och språkkurser. Pennvässare, vevlira, kaffekvarn och statister är några andra beståndsdelar i Anna Eriksons opera, som Svante Aulis Löwenborg regisserar. Spelas på Cinnober teater i Göteborg till 8 december.

Lurarna mot omvärlden

VI LYSSNAR IN:

SAN FRANCISCO, där kammarmusikensemblen San Francisco Contemporary Music Players inleder säsongen 2012 med verk av Luigi Dallapiccola, Michelle Lou (urpremiär), Salvatore Sciarrino, Pascal Dusapin och Iannis Xenakis. 27 februari på Herbst Theatre.
www.sfcmp.org

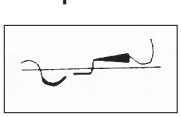

Timi Modern Music Ensemble spelar nutida irländsk musik i Kina.

BEIJING, där det spelas irländsk samtida musik under Beijing Irish Modern Music Festival den 12–18 mars. Festivalen firas till minne av Saint Patrick genom att presentera ny och traditionell irländsk musik för en kinesisk publik. Arrangemang och framförande av Timi Modern Music ensemble.
www.granierb.net/timi

SYDNEY, där Australiens ledande kör, Sydney Philharmonia Choirs, framför Einojuhani Rautavaaras nyskrivna *Missa a capella* i tre kyrkor under rubriken *Northern Lights* 23–25 mars.
sydneyphilharmonia.com.au

Ur partituret

Har Håkan Juholt äntligen ansat mustaschen?

Teckhet betyder »Linjerna indikerar det centrala registret.«

URUPPFÖRANDET

Thomas Lindahl, *Karlsson på taket*, Malmö opera, 17 december, libretto Mathias Claeson, regi Sally Palmquist Procopé

Vad ligger bakom beställningen?

– Bengt Hall, dåvarande chef på Kungliga Operan, beställde operan redan 2003. Den var tänkt att spelas under Operans ombyggnad, men eftersom denna aldrig blev av ställdes också produktionen in. Nu är det en samproduktion mellan Malmö opera och Kungliga Operan. Först 20 föreställningar i Malmö och från och med mars 2013 blir det 20 i Stockholm.

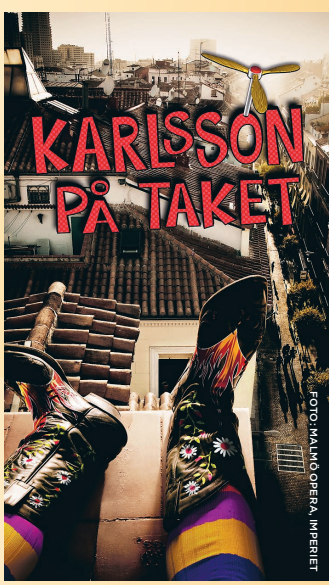

FOTO: MALMÖ OPERA, IMPERIET

Berätta om musiken!

– Musiken är rätt komplex, men jag skriver melodiskt och tonalt. Melodin är för mig kommunikativ; den har ett dramatiskt meddelande. Jag lägger mycket i fraser och melodiska tonfall. Det är händelserik musik med mycket hugskott som går att göra någonting av på scen.

Hur är ditt förhållande till Karlsson?

– Operan bygger på Astrid Lindgrens första bok om honom och handlar om mötet mellan Karlsson och Lillebror. Karlsson är inte som de flesta, men han är mycket intressant och vi har gjort honom verklig och jo, han kan vara rätt ego. För att det inte bara ska bli en dialog i stil med *I väntan på Godot* har jag och librettisten Mathias Clason stoppat in ett gäng hemmafruar i berättelsen. De fungerar som en grekisk kör, som känner till allt som händer. Fröken Bock är däremot inte med. Om det blir en akt två någon gång får hon vara med där.

FOTO: ROLAND KLOCKARE

Är du delaktig under repetitionerna?

– Ja, jag är där ibland. När barn är mottagare måste de få chans att förstå allting; opera i sig är redan så distanserat. Jag är till hands för att kunna ändra dynamik, ord. Kort sagt händer det väldigt mycket med text och musik när sångarna tar dem i sin mun.

TEXT: ANNA HEDELIUS

Konsertkalendarium

DECEMBER

16 **Fredrik Gran**, *dåd*, piano quartet, 19.30, Marvin Duchow Library, Montréal, Kanada.

16 **Tobias Broström**, *Arena – Percussion Concerto No. 1*, Oviedo Philharmonic Orchestra, solist Fernando Arias, dir. Arthur Fagen.

16 **Farangis Nurulla**, *Parparon*, Symphony orchestra of Oviedo. Uruppförande

17 **Magnus Bunnskog/Marcus Wrangö**, *Resan till jordens medelpunkt*, EAM, 13.30, Audiorama, Stockholm.

17 **Thomas Lindahl**, *Karlsson på Taket,* Malmö Opera, dir Andreas Lönnqvist, 18.00 Stora Scenen, Malmö. Uruppförande

17 **Ulrika Emanuelsson**, *Rösten ur mörkret sjunger, SSAATTBB*, div. Sopranosolo, Cambridge Madrigal Singers, dir. Raymond Fahrner, 20.00, Lindsey Chapel at Emmanuel Church 15 Newbury St., Boston, MA, USA.

20 **Miklós Maros**, *Processes,* Vera Oross, 19.00, Festetics palota, Budapest, Ungern. Uruppförande

20 **Miklós Maros**, *Mattoiders sånger,* János Papp, Vera Oross, Anna Granik, 19.00, Festetics palota, Budapest, Ungern.

JANUARI

13 **Rolf Martinsson**, *Bridge – Trumpet Concerto*, Håkan Hardenberger, Tonkünstler Orchester, dir. John Storgårds, Salzburg, Österrike.

16 **Mattias Lysell**, *Verk till Gävle Symfoniorkesters 100-års jubileum*, Gävle Symfoniorkester, dir. Christian Vásquez, 19.00, Gävle Konserthus. Uruppförande

21 **Rolf Martinsson**, *Orchestral Songs*, Lisa Larsson, Västerås och Jönköpings Sinfonietta, dir. Hannu Koivula, Konserthuset, Västerås.

21 **Miklós Maros**, *Sonate für Klavier*, Moritz Ernst, 17.00, Basel.

21 **Mirjam Tally**, *Animalisk Hymn*, Radiokören, dir. Peter Dijkstra, 15.00, S:t Jacobs kyrka, Stockholm. Uruppförande

22 **Rolf Martinsson**, *Orchestral Songs*, Lisa Larsson, Västerås och Jönköping Sinfonietta, dir. Hannu Koivula, Stora salen, Kulturhuset Spira, Jönköping.

23 **Tobias Broström**, *Samsara*, Double Concerto for Violin & Marimba, Swedish National Youth Orchestra, Hugo Ticciati (violin), Johan Bridger (marimba), cond. Tõnu Kaljuste, Chicago Symphony Hall, Chicago.

24 **Örjan Sandred**, *Ice Fog för saxofon*, piano och live elektronik, 20.00, Winnipeg Art Gallery, Winnipeg, Kanada. Konserten sänds via CBC.

26 **Tobias Broström**, *Samsara, Double Concerto for Violin & Marimba*, Swedish National Youth Orchestra, Hugo Ticciati (violin), Johan Bridger (marimba), cond. Tõnu Kaljuste, Carnegie Hall, New York.

26 **Andrea Tarrodi**, *Camelopardalis för orkester*, Sveriges Radios Symfoniorkester, dir. Susanna Mälkki, 18.00, Berwaldhallen, Stockholm. Även 27 jan

27 **Tobias Broström**, *Samsara, Double Concerto for Violin & Marimba*, Swedish National Youth Orchestra, Hugo Ticciati (violin), Johan Bridger (marimba), cond. Tõnu Kaljuste, Strathmore Center, Washington.

28 **Stefan Klaverdal**, *Resonate – a reconstruction of fragments from Beethoven Sonate op. 27*, piano, Karolina Sandell, Julia Sigova, 20.30, Palladium, Malmö. Uruppförande

28 **Fredrik Hagstedt**, *Poesia per piano diviso*, Jonas Olsson, 16.00, Palladium, Malmö. Uruppförande

29 **Stefan Klaverdal**, *The Sound I heard*, flöjt, gitarr, elektronik, Magnus Båge, David Härenstam, Sparebankens Festsal, Nordlysfestivalen in Tromsø, Norge.

30 **Klas Torstensson**, *Licks & Brains,* Aurelia Saxofonkwartet, 20.00, Bethanienklooster, Amsterdam, Nederländerna.

30 **Klas Torstensson**, *Solo for amplified bass saxophone*, Niels Bijl, 20.00, Bethanienklooster, Amsterdam, Nederländerna.

FEBRUARI

05 **Thomas Åberg**, *Death, Hanna-Maria Strand (Mz)*, Lunds nya kammarorkester, dir Johan-Magnus Sjöberg, Allhelgonakyrkan, Lund. Uruppförande

05 **Paula af Malmborg Ward**, *För att skälva*, text: Bob Hansson, Konserthuskören, Helsingborgs Symfoniorkester, dir Andrew Manze, Konserthuset, Helsingborg. Uruppförande

09 **Rolf Martinsson**, *Bridge – Trumpet Concerto*, Håkan Hardenberger, NDR Sinfonieorchester, dir. Andris Nelsons, Laeiszhalle, Hamburg, Tyskland.

09 **Gunnar Valkare**, *Cammino*, konsert för flöjt, basklarinett och orkester, Norrköpings symfoniorkester, Tobias Carron, Bo Petterson, dir. Junichi Hirokami, De Geerhallen, Norrköping. Uruppförande

09 **Gunnar Valkare**, *In Sogno*, för flöjt, basklarinett, obligat trumpet och stråkar, Tobias Carron, Bo Pettersson, Norrköpings symfoniorkester, dir. Junichi Hirokami, Degeerhallen, Norrköping. Uruppförande

10 **Ivo Nilsson**, *Doppler Wobbler*, KammarensembleN, Dirigent: Franck Ollu, Chiffren festival, Kiel. Uruppförande

10 **Chrichan Larson**, *Umgebene gestalt*, KammarensembleN, Dirigent: Franck Ollu, Chiffren festival, Kiel.

10 **Per Mårtensson**, *Loss*, KammarensembleN, Dirigent: Franck Ollu, Chiffren festival, Kiel.

10 **Rolf Martinsson**, *Bridge – Trumpet Concerto,* Håkan Hardenberger, NDR Sinfonieorchester, dir. Andris Nelsons, Laeiszhalle, Hamburg, Tyskland. Även den 12 februari.

15 **Tebogo Monnakgotla**, *The adventures of the butterfly*, Violoncellkonsert, Musica Vitae. Uruppförande

16 **Tobias Broström,** *Nytt verk*, Helsingborgs symfoniorkester, 19.30 Helsingborgs Konserthus. Uruppförande

16 **Tobias Broström**, *Transit Underground*, Aalborg Symfoniorkester, dir. Johannes Gustavsson, 19.30 Aalborg Kongres & Kultur Center, Aalborg, Danmark. (dansk premiär)

16 **Benjamin Staern**, *Worried Souls; concerto for clarinet and orchestra*, Karin Dornbusch, Norrköpings symfoniorkester, dir. Stefan Solyom, 19.00, De Geerhallen, Norrköping. Uruppförande

16 **Rolf Martinsson**, *Duo*, Liza Freschtman, violin, Torleif Thedéen, cello, Andreaskapellet, Mora.

17 **Benjamin Staern**, *Worried Souls; concerto for clarinet and orchestra*, Karin Dornbusch, Norrköpings symfoniorkester, dir. Stefan Solyom, 19.00, Crusellhallen, Linköping.

17 **Rolf Martinsson**, *Concert Fantastique – Clarinet Concerto No. 1*, Martin Fröst, Dalasinfoniettan, dir. Bjarte Engeset, Mora kyrka.

Föreningen Svenska Tonsättare
Box 27327
10254 Stockholm

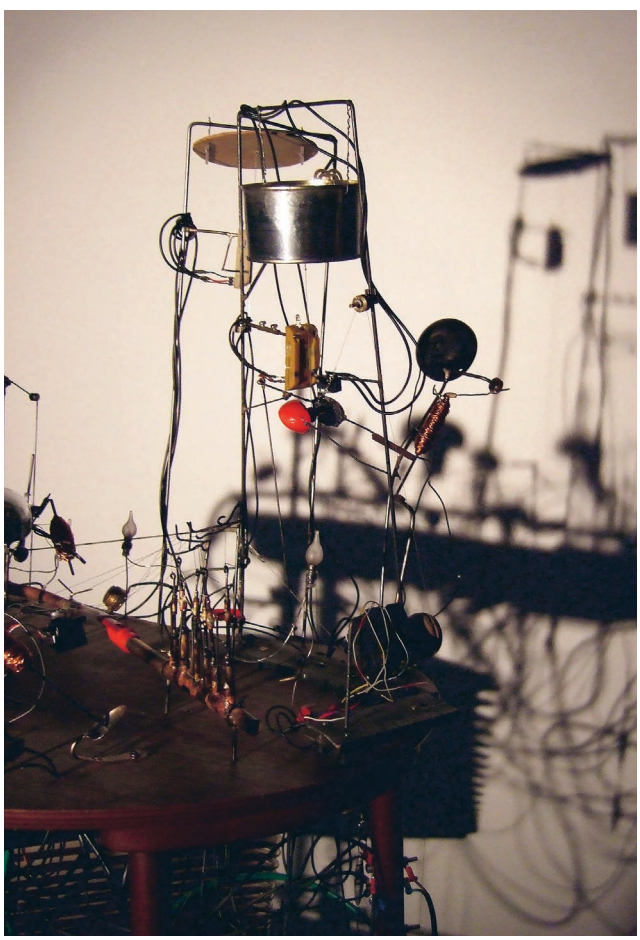
TEXT • Anna Hedelius FOTO • Jan Tore Skråmestø

Musik av matematik. Tonsättaren överflödig i Christian Bloms instrument.

MUHAMMAD IBN MUSA al-Khwarizmi hette den persiske matematikern och astronomen som levde på 800-talet och blev mest känd för att ha gett namn åt det matematiska begreppet algoritm, det vill säga en systematisk procedur för hur man genom ett begränsat antal steg utför en beräkning eller löser ett problem.

Christian Blom heter den norske tonsättaren som har tillägnat al-Khwarizmi ett alldeles eget instrument. Al-Khawarizmis mekaniska orkester kallas skapelsen, som består av strängar, klockor, blåsinstrument och ljus. Dessa ting kontrolleras av små motorer, som i sin tur får sina signaler från en mikrokontroller (enchipsdator) och en dator. I datorn finns algoritmen, som skapar musiken i realtid. Tonsättaren görs på detta vis endast till en arrangör som stakar ut möjliga riktningar för musiken. Christian Bloms ambition med instrumentet är att visa hur musik kan skapas utan att en tonsättare är ytterst ansvarig.

Al-Khawarizmis mekaniska orkester ställdes ut under Nordiska musikdagar i Reykjavik i oktober och har tidigare bland annat kunnat upplevas på Ultima-festivalen i Oslo 2009 samt Bajazz- och Borealis-festivalerna i Bergen tidigare i år. ■

”Ambitionen med instrumentet är att visa hur musik kan skapas utan att en tonsättare är ytterst ansvarig.”

composer's radio

Composer's Radio sänder ny musik av svenska tonsättare. Nytt program eller repris läggs ut på www.composersradio.se och www.fst.se varje fredag. Producent är Paulina Sundin, programvärd är Jamie Fawcus.

9 december – »Water and Air« med musik av Lars Bröndum, Fredrik Högberg, Albert Schnelzer, Bo Nilsson, Fredrik Sixten, Sven-David Sandström, Jan Sandström, Albert Schnelzer.

16 december – »Turbid Listening« med musik av Jens Hedman, Malin Bång, Tommy Zwedberg, Ylva Skog, Lars Indrek Hansson. Intervju med Malin Bång.

23 december – »Christmas Landscape« med musik av Catharina Backman, Leilei Tian.

30 december – »Autumn Colours« med musik av Åke Parmerud, Johan Ramström, Erika Förare, Victoria Borisova-Ollas, Jan Ferm. Intervju med Victoria Borisova-Ollas.

Catharina Backman spelas i Composer´s radio.

FOTO: HELENA ÅKESSON